

WSTĘPNE BADANIA NAD TECHNOLOGICZNĄ PRZYDATNOŚCIĄ KOŻUCHOWĄ I FUTRZARSKĄ SKÓR POCHODZĄCYCH OD OWIEC CZARNOGŁOWYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE WARMII I MAZUR

*Aleksander Martyniak, Henryk Brzostowski, Jadwiga Hyży,
Stanisława Czarniawska-Zajac*

Instytut Hodowli i Technologii Produkcji Zwierzęcej, AR-T w Olsztynie

Czarnogłówki są hodowane w kraju tylko w województwie olsztyńskim. Do tej pory badania nad jakością ich skór nie były przeprowadzane i dlatego, aby stwierdzić, jaką wartość przedstawiają skóry owiec tej rasy, włączono je do planu wstępnych badań. Zakupiono 10 wybrakowanych jagniąt-tryczków w wieku 10-11 miesięcy z RZD Łęczany i 14 jarek tej rasy (w wieku około 1 roku) od hodowców indywidualnych z rejonu Kętrzyn - Węgorzewo. Owce tej rasy były ubijane w najbliższych rzeźniach, oskórowane, a skóry były poddawane konserwacji solenia na mokro. Dalszy tok postępowania ze skórami po ich konserwacji był identyczny jak w pracy podanej w piśmiennictwie [2].

OMÓWIENIE WYNIKÓW

Wyniki badań dotyczące poszczególnych cech skór surowych i wyprawionych, pochodzących od jagniąt-tryczków, zostały ujęte w tabeli 1, zaś wyniki odnoszące się do skór od jarek w tabeli 2. Wyniki badań skór tryków i jarek są bardzo podobne, jednakże skóry surowe z RZD Łęczany mają cechy bardziej wyrównane. Natomiast duże różnice stwierdzono między gęstością na boku okrywy włosowej skór surowych. Grubość okrywy włosowej skór z gospodarstw indywidualnych jest nieco większa, lecz w granicach wzorca. Po wykonaniu badań nad skórami surowymi sklasyfikowano je, następnie wyprawiono, ponownie sklasyfikowano i przebadano laboratoryjnie.

Zarówno ciężar skór wyprawionych, jak i ciężar 1 dcm², a także wytrzymałość skór wyprawionych na zrywanie (na boku) są większe u

Tabela 1

Cechy skór surowych i wyprawionych pochodzących od 10 tryczków — czarnogłówek z RZD Łęczny

	Ciężar skór surowych			Ciężar skór wyprawionych	
	całkowity (dag)	sprofilowany (dag)	1 dcm ² (g)	całej skóry (dag)	1 dcm ² (g)
\bar{x}	390,14	368,61	48,81	93,35	14,41
s	35,00	34,16	3,92	29,59	3,75
v	8,97	9,27	8,03	31,70	26,02
	Powierzchnia skór surowych (dcm ²)			Powierzchnia skór wyprawionych (dcm ²)	
\bar{x}	—75,06	s — 1,78	v — 6,79	\bar{x} — 65,02	s — 11,64 v — 17,90
	Grubość skór surowych (mm)			Grubość skór wyprawionych (mm)	
	bok	krzyż		bok	krzyż
\bar{x}	1,38	1,97		\bar{x} 1,17	1,77
s	0,33	0,29		s 0,21	0,29
v	15,04	14,66		v 17,95	16,38
	Gęstość okrywy włosowej skór surowych (z 1 cm ²)			Gęstość okrywy włosowej skór wyprawionych (z 1 cm ²)	
	bok	krzyż		bok	krzyż
\bar{x}	1449,20	1920,60		\bar{x} 2016,10	2851,90
s	322,90	297,10		s 416,16	997,22
v	22,28	15,49		v 23,12	34,97
	Grubość okrywy włosowej 10 jagniąt—tryczków: \bar{x} — 29,01			s — 6,17	v — 21,39
	<p>Wytrzymałość całych skór wyprawionych na zrywanie i wydłużenie</p> <p>Wytrzymałość (zryw) kg/mm² krzyż: \bar{x} — 0,976 s — 0,15; v — 14,96; bok: \bar{x} — 1,27 s — 0,35 v — 27,58</p> <p>Wydłużenie maksymalne (%) krzyż: \bar{x} — 62,20 s — 14,83 v — 23,84; bok: \bar{x} — 58,80 s — 5,29 v — 9,48</p>				
	Maksymalna siła wiązania (kg)			Maksymalna siła rozwarstwienia warstwy termostatycznej z warstwą retikularną (kg)	
	krzyż: \bar{x} — 31,67	bok: \bar{x} — 1,740	krzyż: \bar{x} — 2,361	bok \bar{x} — 0,860	
	Miąższość skór wyprawionych (śr. w mm): \bar{x} — 2,12 s — 0,73 v — 34,31				
	Przepuszczalność powietrza skór wyprawionych				
	Średnia ilość przepuszczanego powietrza: \bar{x} — 589,6 s — 203,139 v — 34,79				
	Współczynnik przepuszczanego powietrza: \bar{x} — 2436,2 s — 847,69 v — 34,79				
	Wycieralność skór wyprawionych				
	Ubytek włosów (mg): \bar{x} — 465,11 s — 303,75 v — 65,31				
	Ubytek włosów (%): \bar{x} — 3,18 s — 1,48 v — 46,54				

Tabela 2

Dane liczbowe dotyczące poszczególnych skór surowych i wyprawionych pochodzących od 14 owiec - czarnogłówek z gospodarstw indywidualnych z rejonu Kętrzyn - Węgorzewo

Ciężar skór surowych			Ciężar skór wyprawionych		
	całkowity (dag)	sprofilowany (dag)	1 dcm ² (g)	całej skóry (dag)	1 dcm ² (g)
\bar{x}	390,16	366,05	48,80	\bar{x}	78,71
s	84,29	79,67	6,58	s	16,75
v	21,60	15,44	13,48	v	21,28
Powierzchnia skór surowych (dcm ²)			Powierzchnia skór wyprawionych (dcm ²)		
\bar{x}	75,06	s — 10,59	v — 14,11	\bar{x}	70,25
				s	12,39
				v	16,99
Grubość skór surowych (mm)			Grubość skór wyprawionych (mm)		
	bok	krzyż		bok	krzyż
\bar{x}	1,38	1,97	\bar{x}	1,17	1,74
s	0,26	0,44	s	0,16	0,23
v	18,85	22,22	v	13,62	12,77
Gęstość okrywy włosowej skór surowych (z 1 cm ²)			Gęstość okrywy włosowej skór wyprawionych (z 1 dcm ²)		
	bok	krzyż		bok	krzyż
\bar{x}	1806,79	2212,57	\bar{x}	2060,50	2812,79
s	358,36	386,99	s	497,34	854,16
v	19,83	14,49	v	24,14	30,36
Grubość okrywy włosowej 14 owiec: \bar{x} — 33,25			s — 7,30	v — 21,94	
Wytrzymałość na zrywanie i wydłużenie całych skór wyprawionych					
Wytrzymałość (zryw) kg/mm ² krzyż: \bar{x} — 0,939 s — 0,34 v — 35,93; bok: \bar{x} — 0,920					
s — 0,36 v — 39,07					
Wydłużenie maksymalne (%) * krzyż: \bar{x} — 61,86 s — 13,46 v — 21,76; bok: \bar{x} — 60,85					
s — 14,44 v — 23,73					
Maksymalna siła wiązania (kg)			Maksymalna siła rozwarstwienia warstwy termostatycznej z warstwą retikularną (kg)		
krzyż: \bar{x} — 4,388		bok: \bar{x} — 2,661	krzyż: \bar{x} — 2,788		bok: \bar{x} — 1,338
Miąższość skór wyprawionych (śr. w mm): \bar{x} — 1,32 s — 0,55 v — 41,34					
Przepuszczalność powietrza skór wyprawionych					
Średnia ilość przepuszczanego powietrza: \bar{x} — 631,214 s — 230,351 v — 36,493					
Współczynnik przepuszczanego powietrza: \bar{x} — 2608,357 s — 951,736 v — 36,489					
Wycieralność skór wyprawionych					
Ubytek włosów (mg): \bar{x} — 211,33		s — 88,94	v — 42,09		
Ubytek włosów (%): \bar{x} — 2,14		s — 1,08	v — 50,47		

tryczków niż u jarek. Miąższość jest większa u tryczków, jednak wycieralność jest również zdecydowanie większa u tryczków. Natomiast powierzchnia skór wyprawionych, ich maksymalna siła wiązania na boku, siła rozwarstwiania na boku i przepuszczalność powietrza są mniejsze u tryczków. Grubość skór wyprawionych, gęstość okrywy włosowej, wydłużenie maksymalne (w %) są podobne u tryczków i jarek.

Wyniki klasyfikacji skór surowych i wyprawionych pochodzących od tryczków przedstawiają się następująco: 5 skór surowych zaliczono do klasy III, 5 skór do klasy IV; po wyprawie 1 skórę zaliczono do klasy II, a 9 skór do klasy IV. Klasyfikacja skór surowych jarek pochodzących z gospodarstw indywidualnych dała wyniki następujące: 7 skór zaliczono do klasy III i 7 skór do klasy IV; po wyprawie 5 skór zaliczono do klasy II, a 9 skór do klasy IV.

WNIOSKI

1. Mała liczba przebadanych skór nie daje podstaw do generalizowania uzyskanych wyników. Szereg cech dotyczących skór wyprawionych wskazuje na ich mierną przydatność na wyroby futrzarskie i kozuski, jednakże niektóre cechy nie budzą zastrzeżeń. W związku z tym należałoby prowadzić dalsze badania na liczniejszym materiale.

2. Wyniki klasyfikacji skór tryczków nie są zadowalające, nie dorównują one skórom tryczków polskiej owcy długowłnistej w tym samym wieku [1]. Lepsze wyniki cechują skóry pochodzące od jarek z hodowli indywidualnej.

3. Zdaniem wielu autorów, m.in. Tatarczuka [3], na jakość skór po wyprawie bardzo duży wpływ ma wybór odpowiedniej metody garbowania. W wysokim stopniu wskazana byłaby współpraca selekcjonerów — zootechników z technologami zajmującymi się zagadnieniem wyprawy skór owczych.

LITERATURA

1. Martyniak A. i in.: Wstępne badania nad futrzarskim użytkowaniem skór, pochodzących od wybrakowanych tryczków rasy polskiej owcy długowłnistej w wieku 10-11 miesięcy. PTZ. Wybrane zagadnienia z produkcji i hodowli owiec, 123-124, Warszawa 1979.
2. Nawara W., Modelska M.: Morfologiczne właściwości i przydatność futrzarska skór owiec długowłnistych, hodowanych w północnym rejonie kraju. Roczn. Nauk Rol., Ser. B; 89, 3, 1966.
3. Tatarczuk S.: W sprawie produkcji kozuchów. Prz. Hod. — Owczarstwo, Warszawa 1933.

А. Мартыняк, Г. Бжостовски, Я. Хыжы, С. Чарнявска-Заёни

ПРЕДВАРИТЕЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ПО ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ
ПРИГОДНОСТИ КОЖ ОВЕЦ-ЧЕРНОГОЛОВОК РАЗВОДИМЫХ
НА ТЕРРИТОРИИ ВАРМИИ И МАЗУР ДЛЯ ПРОИЗВОДСТВА ШУБ
И МЕХОВЫХ ИЗДЕЛИЙ

Резюме

Исследования проводились на 10 кожах бракованных ягнят-баранчиков 10-11-месячного возраста из опытной станции Лэнжаны и на 14 кожах ярок из единоличных крестьянских хозяйств района Кэнтшин-Венгожево. Установлены значительные различия признаков кож баранчиков и ярок, особенно веса и площади выделанных кож, их толщины и стираемости. Результаты классификации оказались неудовлетворительными: на 10 выделанных кож баранчиков 1 кожа была причислена к II-му классу, а 9 кож к IV-му классу, а на 14 выделанных кож ярок 5 кож было причислено к II-му классу, а 9 — к IV-му классу.

A. Martyniak, H. Brzostowski, J. Hyży, S. Czarniawska-Zajac

PRELIMINARY INVESTIGATIONS ON TECHNOLOGIC UTILIZATION OF
BLACKHEAD SHEEP SKINS IN THE WARMIA AND MAZURY REGION
FOR THE PRODUCTION OF SHEEPSKIN COATS AND FURS

Summary

The investigations were carried out on 10 skins of culled 10 months old ram-lambs from the Experiment Station Łężny and on 14 skins of ewe-lambs from private peasant farms in the Kętrzyn-Węgorzewo region. Considerable differences in traits of ram- and ewe-lambs, particularly in the weight and area of tanned skins as well as in thickness and abrasivity of tanned skins, were found. The classification results proved to be insatisfactory: for 10 tanned skins of ram-lambs 1 skin was assigned to the class II and 9 skins to the class IV, whereas for 14 tanned skins of ewe-lambs 5 skins were assigned to the class II and 9 skins to the class IV.